

הרגישו ורגשות על פי פרשת השבוע

הרגישו ורגשות על פי פרשת השבוע

פרשת וארא | עלון מס' 61

למען תדעי

וַיִּחַזַק לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה': וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כִּבְדֵם לֵב פְּרַעֲהַ מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם:

בהתבונן בפרשה נשים לב, כי לכל משך המכות, התורה חוזרת שוב ושוב, כי הלב של פרעה הכביד והוא ממאן לשלח את העם, וכך זה שזור לכל אורך הדרך.. פרעה מכביד את ליבו...

והשאלה הנשאלת - היכן נעלם השכל שלו?? וכי הוא לא רואה מה מתחולל סביבו?? אין מדינה לנהל?? וכי מכה אחרי מכה המדינה חוטפת, והוא נעול בשלו?? תחשוב שניה בהיגיון מה קורה פה... ותשחרר אותם... זה סתם עול על המדינה.. הכל נחרב.. שחרר.. איפה השכל???

ועוד שאלה איך קורה שמיד כאשר המכה מסתיימת, ישר ליבו קופץ וננעל... ומקשה את ליבו... מה, כבר שכחת מה היה לפני שניה???

ועוד שאלה שהמפרשים התחבטו רבות - כיצד נטל הקב"ה את הבחירה לפרעה, כי אם הוא הכביד את ליבו, כיצד יהיה ניתן לדון אותו אח"כ... וכי מה יכל לעשות... הרי ניטלה ממנו זכות הבחירה...

בפרשה הקודמת כתוב שכאשר משה ואהרן הגיעו לפרעה בבקשה לשחרר את בני ישראל ממצרים אומר להם פרעה - **וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת ה' וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח** - אני לא יודע מי זה ה'... ידיעה עניינה במוח, הידיעה היא בשכל... שם יש את הידיעות - פרעה טוען שהוא לא יודע מי זה בורא עולם... אומר בורא עולם - **פֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תִּדְעֵנִי כִּי אֲנִי ה'** - ובהמשך אומר משה רבינו לפרעה - **וַיֹּאמֶר כְּדָבָרְךָ לְמַעַן תִּדְעֵנִי כִּי אֲנִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ**... וכן לאורך הפרשה, מצד אחד הקב"ה מחזק את ליבו, ומצד שני יש כאלו עבודת עומק לכל אורך המכות 'למען תדע'... פרעה - אתה עוד תדע בשכל... שיש בורא עולם...

ביאור העניין - ידיעת השכל של פרעה לא הצליחה לחדור את מעטפת הלב... היה כאן משחק של רגשות סותרים ששלטו על פרעה... מחד הוא בשום אופן לא מוכן לשחרר אותם.. מה?? השפלה כזו לאומה המצרית לשחרר עבדים.. בשום אופן... ואז הוא מתחיל לחטוף מכות... אחת עוד אחת עוד אחת... בזמן המכה הוא לא חושב מי הביא עלי את המכה... הוא רק מרגיש אותה... והוא קורא למשה ואהרן ומסכים כביכול לשחרר אותם כי כעת כואב לו... הוא לא מסוגל... הכל מלא צפרדעים... **וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הֲעֵתִירוּ אֵלַי ה' וְיִסַּר הַצְּפַרְדִּיעִים מִמִּנֵּי וּמִעַמִּי וְאֲשַׁלַּחְהֶם אֶת הָעָם וַיִּזְבְּחוּ לַה'**... כאשר כרגע יש מכה פעילה, הוא רק רוצה להתפטור ממנה... אך ברגע שהיא מסתלקת - **וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ בְּיָמָיו הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּשְׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'** - זהו, השתחררה המכה כעת חוזר לפעול הרגש הקודם... מה?? לשחרר את העבדים שלנו.. השפלה לאומה המצרית... בשום אופן...

ומה עם השכל?? הוא כעת צריך לעבור שיעור ארוך של 'למען תדע'... אחרי הסדרה הזו, אתה פרעה - תדע גם תדע, מי הוא ה'... מיהו בורא עולם... ועד כמה הוא מסוגל להפוך סדרי עולם...

הוי אומר כאשר אדם נשלט רגשית... מוצף רגשית, הרי הוא נעול ושבו

בתוך הרגש הסוער שלו, ומי שאכן בימי חייו למד מוסר, התמודד, התרגל, שיש אפשרות להשליט את השכל, הרי הוא יש לו את כח הבחירה... לעומת אדם שמעולם לא למד וידע שישנה אפשרות כזו... להילחם?? לנצח?? הוא שבו בעולם הרגשי שלו... וברור כשמש שיש לו בחירה חופשית... אך כמעט בטוח שאם הרגשות שלו יצופו ויעלו, כמעט ואין סיכוי שהוא יצליח, משום שהוא יהיה מנוהל ע"י הרגשות... מי שכועס, ולא יודע שאסור או שניתן להתגבר וכולו זועם ומתפוצץ... האם אין לו בחירה?? ודאי שיש רק הוא לא למד איך לשלוט... אצל פרעה - בורא עולם עשה לו הצפות רגשיות, שגרמו לו להינעל ולא לשלוח את ישראל ממצרים... אבל זה לא סותר את כח הבחירה שהיה לו... וכשמסתיימת המכה ישר קופץ לו הרגש הקודם... למה אסור לשלח את עם ישראל... כשמגיעה המכה החדשה הוא מוצף רגשית במכה המתחדשת... כולו שאוב לזה... אין שכל ואין מחשבה...

מצד אחד בורא עולם הציף אותו רגשית... ומאידך גיסא בורא עולם דחף לו לשכל, את ההבנה והידיעה הפשוטה - 'למען תדע' - כי אני ד'...

ורואים בהמשך במכת צפרדע, פרעה מבקש משה ואהרן - **וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הֲעֵתִירוּ אֵלַי ה' וְיִסַּר הַצְּפַרְדִּיעִים מִמִּנֵּי וּמִעַמִּי וְאֲשַׁלַּחְהֶם אֶת הָעָם וַיִּזְבְּחוּ לַה'** - במכת ערוב שבתחילה הוא קורא להם - **וַיִּקְרָא פְּרַעֲהַ אֶל מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לָכוּ זַבְּחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם בְּאַרְצְכֶם**... תעבדו את בורא עולם כאן בארץ... הווי... הוא כבר מתחיל לדעת מי זה אלוהיכם... אבל עוד לא מספיק... הידיעה הזו הייתה צריכה לעבור מסע ארוך, עד שהיא תפעל גם על הלב...

אם נתבונן על עצמינו - אדם יכול לעבור בחיים כל מיני מצבים... קשיים... ניסיונות... שכל השיקולים שהוא חווה הם רק שיקולים רגשיים, כבוד... כעס... קנאה... נראות... רווחים... אבל השיקול המרכזי השכלי - בורא עולם - מה הוא רוצה כעת, זה קצת נעלם ונדחק... לא בכוונה, אלא מעוצמת החוויה הרגשית שהוא כרגע נתון בה... ולפעמים צריך לעבור איזה סדרה ארוכה או קצרה של 'למען תדע' - לפעמים מבינים את זה מהר ולפעמים זה לאט, עד שיבוא היום, שהאדם עומד ואומר - **'אֲנִי עוֹד מַלְבָּדוּ'** - רבש"ע הכל ממך... ברור שכולנו מאמינים ויודעים שהוא קיים ונוכח בחיים שלנו בכל צעד ושעל... אך יש עומק בדרגות של 'למען תדע'...

כמשל - הילדים שבאים לעזור לסבתא לערוך שולחן לאירוע - זה מושך מכאן והוא מושך משם... והכל נופל... ולבסוף הסבתא מגיעה לערוך את השולחן לבד... כך גם אנו - כל עוד אנחנו מנסים להסתדר לבד, הוא אומר בבקשה נראה אתכם... ברגע שאדם מבין שזהו... הוא כלום... ואי אפשר לעשות כלום... אז בורא עולם מביא את הסייעתא דשמיא הנצרכת... ורואים איך הדברים מתחילים לזוז...

ככל והאדם יבין וידע - **כִּי אֲנִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ** וישריש את זה בלב... ולא יקשה את ליבו, לא ייתן רק לרגשות לנהל אותו - כעת אני כועס והעולם יסבול... כעת אני עצבני, ומסוכן למי שיעבור בקרבתני... אלא ייתן מקום לרגשות אבל יבין כי בורא עולם נמצא מעל הכל ומנווט את הכל, הרי הוא יקצר לעצמו תהליכים...

שבת שלום ומבורך

קוצר רוח...

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּנֹאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצֵר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה:

המשתמע מהפסוק כי היו שני סיבות המונעות את בני ישראל מלהקשיב לבשורת הגאולה, האחת קוצר רוח, והשנייה עבודה קשה... הסיבה השנייה היא ברורה, כאשר אדם עובד קשה אין לו פניות לשמוע... הוא עסוק... אך הסיבה הראשונה מה היא?? מה זה קוצר רוח???

הנצי"ב בפירושו 'העמק דבר' מבאר - מקוצר רוח - נשימה קצרה וקשה לסבול דיבור ארוך הנדרש להסבר ולהקשיב באורך רוח...

כשבני ישראל היו במצרים לא הייתה להם פניות וסבלנות לשמוע כלום... העבודה הקשה היא במובן הפיזי... הקוצר רוח הוא במובן הנפשי... הראש תפוס ואין מוח לקלוט כלום... עבודה קשה היינו חוסר כוח... קוצר רוח היינו מחוסרי זמן... אויר לנשימה...

כאשר אדם מנסה לזרז תהליכים שמטבעם אמורים להיות ארוכים יותר... הוא ממהר... למרות שאין סיבה... למעט איזה מין דחף פנימי לסיים... זהו הקוצר רוח...

כדוגמת האדם הנוהג ברכב במהירות... למרות שכל המהירות תחסוך לו כמה דקות... וברמזור תפגוש את כל אלה שעקפת בדרך... אבל זה קוצר רוח... איזה הנאה יש לאדם שהצליח לעקוף את הפקק... ועקף כמה מכוניות על השוליים...

דוגמא נוספת הינה חוסר הקשבה - כאשר ישנם דיונים בין שני אנשים פעמים נראה שהאחד טרם סיים את דבריו, וחברו כבר נכנס באמצע... הרי מה הפשט... הבנתי על הרגע הראשון מה הוא רוצה לומר וזהו... חבל על כל המלל... רגע ומה אכפת לך לפרגן לחברך משום כבודו, שיסיים את הטיעון?? שיסיים את הדיבור???

- תגיד בני איך היה המסלול הליכה???
- וואו מטורף... ממש מדהים...
- מה היה כל כך מדהים הנוף?? הרחיצה???
- איזה נוף ואיזה רחיצה... הספקנו את כל המסלול במקום בארבע שעות... עשינו אותו בשלוש... היה משו משו...
- בני אתה רציני?? הייתם במסלול הכי יפה בארץ... ולא נתתם לעצמכם שניה אחת להנות מהנוף?? לא נכנסתם לשחות בבריכה שם?? אתם הזויים...

הקוצר רוח - גורם שבעצם אנחנו מתעסקים מאד בשטחיות של הדברים, ולא לעומקם...

בקבוצת שיח שעסקה בנושא השידוכים, עלתה השאלה האם

המידע הגדול שמסתובב היום בעולם, הוא גורם מעודד לשידוכים או חוסם... ואחת התובנות שעלו מן הנידון, שכיום המידע הוא עובר מפה לאוזן, ובחורים מקבלים המון סיפורים וידע, אך אף אחד מהם אינו מבוסס מחקרית או מדעית, או מגובה בסטטיסטיקה... אלא רק מידע שטחי ומלמעלה... וממילא כשאדם שומע את המידע הזה שרובו אינו מבוסס, הוא קובע מסקנות שברובם הינם שטחיות למדי... ומקבל החלטות הרות גורל על סמך 'סיפורי צוונציק'... זהו הקוצר רוח... ובעברית - חוסר סבלנות...

ניתן לומר די בצדק, שהעולם במרוצתו בשנים האחרונות, די כפה עלינו את החיים מהסוג הזה... ההתקדמות של העולם מבחינה טכנולוגית, נוטעת בנו תחושה שמה שרלוונטי היום כבר לא רלוונטי מחר... חייבים להספיק מהר... ההנאות הקטנות שהיו לנו נגנבו ונאבדו... במקום ליהנות ממסלול יפה עם נוף מדהים... נהנים מלסיים אותו... כמו ילד שמלקק ארטיק והכל נוזל וכולו דביק, ונהנה מכל שניה, הנאה פשוטה...

מספר חבר - ישבתי פעם באיזו חתונה, ובשולחן ישב שם אחד האורחים, וכשחילקו את המנה הראשונה, הוא היה עסוק בסלטים... הוא לעס אותם לאט... לאט... המנה הראשונה המתינה לו בסבלנות בצד עד שהוא סיים את כל הסלטים... בדקתי היא לא ברחה משם... לאחר מכן, פנה הוא למנה הראשונה, חותך עם הסכין... נועץ המזלג, לועס לאיטו... מניח את סכין והמזלג... לאיפה הוא ממנה?? במנה הבאה הוא עדין היה עסוק במנה הראשונה... מספר ידידי - קנאתי בעוצמה הזו שהוא שידר... הוא פשוט נהנה מכל ביס... בזמן שאני ואחרים בלסנו את המנה, וניסינו לחשוב כיצד ניתן להוציא מהמלצר מנה נוספת... ההוא אכל... ההוא נהנה מכל שניה... ואני?? כשסיימתי את המנה העיקרית שלי, כאבה לי הבטן מרוב עומס... והצרבת כמובן... כשהוא עדין לועס בסבלנות את המנה הראשונה... מי מסוגל לזה, אה???

המהירות של העולם גנבה לנו את האפשרות ליהנות בעצם ממה שאנחנו חווים... עושים... יוצרים... עולם קצר רוח... חוסר סבלנות... הכל כאן מיד ועכשיו... קשה לנו פיזית לעשות דברים לאט... ביסודיות...

המידה ההפכית היא האורך רוח - הספורנו מבאר מקצר רוח. כי לא נאמנה את אל רוחם, ולא נתנו לב להתבונן - כאשר אדם קצר רוח אינו שם לב להתבונן... ההתבוננות הרי היא האורך רוח... כאשר אדם משקיע מחשבה אמיתית, מתבונן... חוקר... בודק... מעמיק... הרי הוא מגיע למסקנות הרבה יותר נכונות... והוא גם נהנה ממה שהוא עושה...

לכל דבר בעולם יש תהליך מנקודת המוצא ועד נקודת הסיום... לא בונים גשר ביום אחד ולא ביומיים... יש שלב תכנון... ועובר לביצוע... וגם זה לוקח זמן... ובסוף אחרי תקופה יש גשר בנוי... מה לעשות שיש זמן שהבטון חייב להתייבש...

ההזדמנות הראשונה שלנו להתמודד עם זה - יהיה דווקא בדברים שבין כה וכה לא יעזרו לנו למהר... ואם תדפוק לשליח ציבור שיתחיל חזרת הש"ץ... אז מה תוכל לברוח הביתה דקה קודם... זה הסיפור???

נהלך ברגיש